

ชุดผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์เพื่อเป็นงานอดิเรกสำหรับผู้สูงอายุ

ภาวิณี ศิริโรจน์^{1*}

The Art Product Invent As for Hobby for The Elderly

Phawinee Sirirot ^{1*}

¹ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดกรุงเทพมหานคร

¹ Department of Product Design, Faculty of Decorative Arts, Silpakorn University, Bangkok

* Corresponding author E-mail address: burin_silpakorn@jotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “ชุดผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์เพื่อเป็นงานอดิเรกสำหรับผู้สูงอายุ” ครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุ และออกแบบผลิตภัณฑ์ตามข้อมูลการศึกษา รวมทั้งศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อรูปแบบชุดผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุและเจ้าหน้าที่ จากศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิ์การทางสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค และชมรมผู้สูงอายุ ตั้งอ่าวเสด็จ จำนวน 50 คน ใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาใช้ออกแบบและประเมินผลรูปแบบด้วยแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ 3 คน จัดทำต้นแบบผลิตภัณฑ์ซึ่งประกอบด้วย 1) วัสดุ/ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการทำงานศิลปะประดิษฐ์, 2) ใบงาน(Job Sheet)ขั้นตอนวิธีการทำศิลปะประดิษฐ์ และ 3) รูปแบบบรรจุภัณฑ์และคุณภาพในการทำต้นแบบ (Prototype) ชุดผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์ประเภทของใช้และของตกแต่ง และใช้แบบสอบถามศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยสรุปว่า ผู้สูงอายุของกลุ่มตัวอย่าง คือ สถานสงเคราะห์บ้านบางแค แผนกอาชีพบำบัด จำนวน 3 คน เพื่อใช้ในการทดลองความพึงพอใจในเรื่อง วัสดุ/ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการทำงานศิลปะประดิษฐ์ มีค่าเฉลี่ย 3.94, ใบงาน(Job Sheet) ขั้นตอนวิธีการทำศิลปะประดิษฐ์ มีค่าเฉลี่ย 3.67 และ รูปแบบบรรจุภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ย 4 ซึ่งภาพรวมผลงานออกแบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีทั้งหมด ซึ่งงานทั้งหมดที่ได้ออกแบบมีความแข็งแรง คงทน ดูแลรักษาความสะอาดง่าย รูปแบบผลิตภัณฑ์แสดงความเป็นงานอดิเรกศิลปะประดิษฐ์ที่มีความสวยงาม เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย สร้างความพึงพอใจต่อผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ/ศิลปะประดิษฐ์

ABSTRACT

The research purposes of the art product invent as for hobby for the elderly are to study the problems and requirements of elderly people as well as to design the art product for their hobbies. It also studies the elderly's satisfaction on the prototype of a set of art product for their hobbies. The target groups are 50 elderly peoples and staff from Ban Bang Khae Social Welfare Development Center for Older Persons and Tang Hua Seng Elderly Social Group. The instrumentations are interview scripts and questionnaires for collecting the requirement data. Using Delphi technique by having 3 expert product designers to evaluate the design choices. Then create the prototype of a set of art product for elderly's hobby consisting materials, job sheet and packaging. The questionnaires and the prototype created are used to evaluate the satisfaction of the product for elderly's hobby. The data analysis are based on percentage, mean and standard deviation. This research concluded that the 3 elderly samples from Ban Bang Khae Social Welfare Development Center for Older Persons have a high level of satisfaction on the set of art product for elderly's hobby; The average level of satisfaction on material, job sheet and packaging are 3.94, 3.67, and 4.00 respectively. Moreover, it is designed to be strong, durable and easy to take care. The Most of all, the product design is beautiful and practical.

Keyword: Elderly Handicrafts

บทนำ

แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564) ให้ความสำคัญกับมาตรการการปลูกจิตใต้สำนึกให้คนในสังคมตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุโดยมุ่งเน้นการพัฒนายุทธศาสตร์ ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุประกอบด้วย 6 มาตรการ คือ 1) มาตรการส่งเสริมความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพป้องกันดูแลตนเองเบื้องต้น 2) มาตรการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ 3) มาตรการส่งเสริมด้านการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ 4) มาตรการสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ 5) มาตรการส่งเสริมสนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการเพื่อผู้สูงอายุและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้และสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ 6) มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย จากมาตรการหลักที่กล่าวมาจะเป็นการเพิ่มคุณภาพและศักยภาพของผู้สูงอายุที่จะดำรงชีวิตอย่างมีความสุขแม้วัยสูงอายุจะเป็นวัยสุดท้ายของชีวิต ซึ่งควรได้รับการดูแลส่งเสริมเหมือนบุคคลในวัยอื่น (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, 2553) จากการสำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่ามีประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจาก 6.3 ล้านคน เป็น 14 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2553 และคาดกันว่าใน 30 ปีข้างหน้า จำนวนผู้สูงอายุจะมีถึง 25.9 % ของจำนวนประชากรทั้งหมดที่มีราว 62.8 ล้านคน โดยมีเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางด้านวิทยาศาสตร์ การแพทย์และสาธารณสุข ส่งผลให้ศักยภาพในการบำบัด รักษา ดูแลและส่งเสริมสุขภาพประชาชนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

เมื่อผู้สูงอายุมีวัยหรืออายุเพิ่มขึ้นปัญหาที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องเผชิญ คือ ปัญหาสุขภาพด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดจากการพัฒนาของวัย โดยพบการเปลี่ยนแปลงของร่างกายมีความเสื่อมไปตามอายุขัย ทำให้สุขภาพไม่แข็งแรง เจ็บป่วยเป็นโรคต่างๆ เช่น นอนไม่หลับ มีอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย ส่งผลให้การดำเนินภารกิจประจำวันที่จะดูแลช่วยเหลือตนเองลดน้อยลง และอาจพบปัญหาด้านจิตใจหรืออารมณ์ ที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย เช่น มีความวิตกกังวล อารมณ์ไม่มั่นคงโกรธง่าย โมโหง่าย หงุดหงิด เครียด ซึมเศร้า หวาดระแวง ท้อแท้ มีอาการหลงลืมหรือมีภาวะสมองเสื่อม รวมถึงอาจพบปัญหาด้านสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของการสูญเสียบทบาทหน้าที่ การสูญเสียคนใกล้ชิดและสูญเสียสัมพันธภาพทางครอบครัว (เพ็ญแข ประจันต์, 2538, น.50-53) แม้ว่าผู้สูงอายุจะมีปัญหาตามที่กล่าวมาแต่ผู้สูงอายุยังมีความต้องการเหมือนบุคคลในวัยอื่น คือ ทางด้าน ร่างกายต้องการปัจจัย 4 ในการดำรงชีวิต และดูแลรักษายามเจ็บป่วย ด้านจิตใจต้องการความรัก การเอาใจใส่ดูแล การยอมรับเข้าเป็นสมาชิกรวมถึงการแสดงออกถึงคุณค่าด้านสังคม

การดูแลผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี คือ มีสุขภาพกายและสุขภาพใจที่ดี ดังนั้นจึงมีผู้สนใจนำวิธีการต่างๆ มาใช้บำบัดจิตใจผู้สูงอายุ เช่นการให้คำปรึกษา การทำจิตบำบัดและการทำงานอดิเรกประเภทต่างๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับประสบการณ์ การมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นอย่างใกล้ชิด เกิดการตระหนัก รู้ในตนเองมากยิ่งขึ้น ตระหนักถึงศักยภาพทั้งหมดของตน รู้จักตนเองดียิ่งขึ้นเชื่อมั่นในตนเองและสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข แก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ (รุ่งนภา ชาลสุสุข, 2542, น.46-50) ศึกษาเปรียบเทียบ ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มจิตสัมพันธ์และกิจกรรมกลุ่มงานอดิเรกที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าแห่งตนในผู้สูงอายุ ในสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางละมุง จังหวัดชลบุรี พบว่า การจัดกิจกรรมงานอดิเรกได้ครอบคลุมกิจกรรมที่แต่ละคนชอบปฏิบัติ โดยจัดเป็นกิจกรรมประจำอย่างต่อเนื่อง พบว่ากิจกรรมกลุ่มงานอดิเรกจะสามารถส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเองและให้การดูแลผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ไม่ทอดทิ้งผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มงานอดิเรก มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ช่วยให้ผู้สูงอายุเปลี่ยนทัศนคติต่อการเป็นผู้สูงอายุและต่อสถานสงเคราะห์ไปในทางที่ดีขึ้น เช่น ผู้สูงอายุมีไข้ไม่ไถ่ฝืนที่รอวันตาย แต่เป็นบุคคลที่สามารถทำประโยชน์อื่นๆ ได้ และการที่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์มิใช่เป็นคนอนาถาที่เข้ารับการสงเคราะห์ แต่สถานสงเคราะห์เป็นสถานที่ซึ่งทางราชการจัดไว้เพื่อเป็นสวัสดิการตอบแทนแก่ผู้สูงอายุที่เคยประกอบประโยชน์และความดีมาแล้วในอดีต จึงได้จัดที่อยู่อาศัย อาหารและยารักษาโรคอย่างดี มีกิจกรรมบันเทิงให้เข้าร่วมกลุ่ม มีโอกาสได้ไปทัศนศึกษาสถานที่สวยงาม จึงรู้สึกว่าเป็นผู้โชคดีกว่าคนอื่นๆ ที่ได้รับการสงเคราะห์ นอกจากนี้กิจกรรมกลุ่มงานอดิเรกอาจมีผลทำให้ผู้สูงอายุมองเห็นและพยายามมีกิจกรรมในสังคม ในการเล่นกิจกรรมนันทนาการ การออกกำลังกายและกิจกรรมอาสาสมัครทำให้ผู้สูงอายุได้แสดงศักยภาพที่มีอยู่ และผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการจะสามารถช่วยเหลือตนเองได้มากขึ้น มีการสังสรรค์กับเพื่อนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ (จิราพัทธ์, 2553, น.25-26) ที่ว่าทฤษฎีกิจกรรม (Activity Theory) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุสามารถลดความซึมเศร้า ความวิตกกังวลและความรู้สึกต่างๆ ที่ไม่พึงปรารถนาลงได้ ด้วยเหตุนี้ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มงานอดิเรก จึงมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง

งานอดิเรกที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุอย่างหนึ่งคือ งานศิลปะประดิษฐ์สอดคล้องกับ (จิราพัทธ์ แก้วศรีทอง 2553, 2553, น.25-26) ศึกษาเปรียบเทียบผลการใช้โปรแกรมการฝึกอบรมเรื่องศิลปะประดิษฐ์สำหรับผู้สูงอายุ ในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการ

สังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค กรุงเทพมหานครพบว่า ความคิดสร้างสรรค์และงานศิลปะประดิษฐ์ว่า ผู้ปฏิบัติสามารถนำความคิดสร้างสรรค์ด้าน 1) ความคิดสร้างสรรค์ทางความคิด(Creative Idea) 2) ความคิดสร้างสรรค์ทางความงาม(Aesthetic) ลักษณะมารวมเข้าไว้ในงานชิ้นเดียวกันได้ งานชิ้นนั้นจะเป็นงานที่มีความสมบูรณ์ที่สุด และจัดได้ว่าเป็นงานที่มีคุณค่าอย่างพร้อมมูล และในขณะที่ผู้สร้างอาจจะมุ่งเน้นความคิดสร้างสรรค์ไปทางใดทางหนึ่งได้เช่นกัน เนื่องจากความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญมากในการสร้างงานทุกประเภท รวมทั้งศิลปะประดิษฐ์ด้วย เพราะผู้สร้างงานนอกจากต้องการความแปลกใหม่ในรูปแบบแล้ว ยังต้องการด้านคุณค่าที่มีความงามและประโยชน์ใช้สอยร่วมกัน เพราะงานศิลปะประดิษฐ์ในปัจจุบัน หากจะมุ่งเฉพาะที่ความสวยงามอย่างเดียวแล้วจะไม่สัมพันธ์กับสภาพเศรษฐกิจ

งานศิลปะประดิษฐ์มีลักษณะของงานที่สามารถบ่งบอกให้ชัดเจน คือ 1) งานประดิษฐ์ทั่วไปเป็นงานประดิษฐ์ที่ไม่มีความเป็นมาจากบรรพบุรุษหรือท้องถิ่น กล่าวคือเป็นงานประดิษฐ์ที่บุคคลทั่วไป สามารถเรียนรู้และนำไปประดิษฐ์ได้โดยอาศัยการศึกษาจากตำรา เช่นดอกไม้จากเศษวัสดุเหลือใช้ หมวก ตุ๊กตา เครื่องใช้ต่าง ๆ 2)งานประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทยเป็นงานประดิษฐ์ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษหรืองานประดิษฐ์ที่มีเฉพาะในท้องถิ่นนั้นๆ โดยส่วนมากจะเป็นการสืบทอดจากผู้ใหญ่ในครอบครัวมาสู่ลูกหลานงานประดิษฐ์หลายอย่างทำขึ้นเพื่องานประเพณีทางเช่น พานพุ่ม มาลัย เครื่องแขวนบายศรี และบางอย่างก็ทำขึ้นเพื่อความสวยงาม สนุกสนาน ภายในครอบครัว เช่น วาดไทย รถลาก ตุ๊กตาศิลปะประดิษฐ์ต่าง ๆ เราสามารถเลือกชิ้นงานประดิษฐ์ได้ตามประโยชน์ หรือความต้องการใช้สอยในโอกาสต่าง ๆ ซึ่งสามารถแบ่งประเภทของงานประดิษฐ์ตามโอกาสใช้สอยดังนี้ 1) ประเภทงานประดิษฐ์เครื่องเล่น งานประดิษฐ์เครื่องเล่นส่วนใหญ่จะเป็นการเรียนรู้และฝึกฝนจากผู้ใหญ่มาสู่ลูกหลานในบ้าน และมีการแพร่กระจายจากเพื่อนมาสู่เพื่อน เช่นการประดิษฐ์ตุ๊กตา วาด และรถลาก 2) ประเภทเครื่องใช้ งานประดิษฐ์เครื่องใช้เป็นชิ้นงานที่ทำขึ้นเพื่อความสะดวกสบายและเป็นเครื่องทุนแรงในการดำเนินชีวิต หรือประกอบอาชีพในชีวิตประจำวัน เช่น เสื้อผ้า แจกัน หมวก ตะกร้า กระดาษและเชง 3) ประเภทเครื่องตกแต่ง งานประดิษฐ์ตกแต่ง ทำขึ้นเพื่อความสวยงามและเป็นสิ่งประดิษฐ์ใช้กับบ้านเรือน นอกจากนี้บางชิ้นงานสามารถนำมาใช้ในด้านการใช้สอยได้ เช่นกรอบรูป โคมไฟ ภาพวาด งานแกะสลัก 4) ประเภทเครื่องใช้ในพิธี ทำขึ้นเพื่อใช้ในพิธีทางศาสนา ในช่วงโอกาสต่าง ๆ และงานประเพณีสำคัญ เช่นงานลอยกระทง งานวันเข้าพรรษา ออกพรรษา งานศพ งานประดิษฐ์เครื่องใช้ เช่น พานพุ่ม มาลัย บายศรี การจัดดอกไม้ในงานศพ

ดังนั้นผู้วิจัย จึงพบปัญหาในการทำงานศิลปะประดิษฐ์สำหรับผู้สูงอายุ ที่ได้ทำการสัมภาษณ์ (ชมรมผู้สูงอายุสวนสมเด็จและศูนย์บริการสาธารณสุข) พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการทำกิจกรรมในด้านงานอดิเรก คือ ศิลปะประดิษฐ์ ที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมทำในยามว่าง และงานศิลปะประดิษฐ์หรืองานฝีมือในปัจจุบันไม่ได้เป็นที่รองรับผู้สูงอายุมากนัก เพราะงานศิลปะประดิษฐ์ส่วนใหญ่เหมาะสำหรับบุคคลทั่วไป ที่ไม่ได้คำนึงถึงความจำกัดทางกายภาพสำหรับผู้สูงอายุ จึงมองเห็นปัญหาด้านนี้

ผู้วิจัยจึงนำศิลปะประดิษฐ์มาใช้ในการออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์เพื่อเป็นงานอดิเรกสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุเกิดความเพลิดเพลินในการทำกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ที่สามารถทำได้ด้วยตนเองหรือทำร่วมกับสมาชิกในครอบครัว ได้ผลงานศิลปะประดิษฐ์ที่มีความสวยงามและประโยชน์ใช้สอย ช่วยให้ผู้สูงอายุเกิดความภาคภูมิใจในตนเองมีสุขภาพจิตที่ดีส่งผลให้สุขภาพร่างกายดีขึ้นและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุในการทำงานศิลปะประดิษฐ์
2. เพื่อออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์เพื่อเป็นงานอดิเรกสำหรับผู้สูงอายุ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อชุดผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ต้นแบบชุดผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์เพื่อเป็นงานอดิเรกสำหรับผู้สูงอายุ ประเภทของใช้และของตกแต่ง
2. ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุทำกิจกรรมงานอดิเรกศิลปะประดิษฐ์มากยิ่งขึ้น เป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาช่วยให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตที่ดีขึ้น

ขอบเขตงานวิจัย

1. ขอบเขตในการศึกษา ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษา คือ

ประชากร คือ ผู้สูงอายุเพศชายและหญิง อายุ 60 -70 ปี ที่พัฒนาศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการทางสังคม สังกัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงเป็นมนุษย์

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุและเจ้าหน้าที่ จากศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการทางสังคม ผู้สูงอายุบ้านบางแค และชมรมผู้สูงอายุ ตั้งฮั่วเส็ง จำนวน 50 คน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล แบบสอบถามและการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ

1.3 ขั้นตอนการเก็บข้อมูล

1.4 ขั้นตอนการวิเคราะห์ผลการศึกษาข้อมูล

2. ขอบเขตในการออกแบบ

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์เพื่อเป็นงานอดิเรกประเภทของใช้และของตกแต่ง โดยในชุดประกอบด้วย

1) ผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์ชิ้นส่วนหลัก

2) วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานประดิษฐ์

3) ใบงาน (Job Sheet) การปฏิบัติงานศิลปะประดิษฐ์

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านการออกแบบ ใช้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญดังนี้

- ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความด้านผู้สูงอายุ สถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค จำนวน 1 ท่าน

- ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ทางการออกแบบงานผลิตภัณฑ์ จำนวน 1 ท่าน

- ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ทางการออกแบบงานศิลปะประดิษฐ์จำนวน 1 ท่าน

2.3 ใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพคัดเลือกแบบโดยแบบสอบถาม จากจำนวน 3 แบบ 6 ชุด ให้เหลือ

ผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับทำต้นแบบ 1 แบบ 3 ชุด

3. ขอบเขตในการศึกษาความพึงพอใจ

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษา คือ

ประชากร คือ ผู้สูงอายุเพศชายและหญิง อายุ 60 -70 ปี กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค

กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่อยู่ในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- การทดลองการทำชุดผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์

- แบบสอบถามความพึงพอใจสำหรับผู้สูงอายุ ที่มีต่อชุด ผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเพื่อศึกษาความ

พึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อชุดผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์ ในด้านต่างๆ 1) วัสดุ/ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการทำงานศิลปะประดิษฐ์, 2) ใบงาน(Job Sheet)ขั้นตอนวิธีการทำศิลปะประดิษฐ์ และ 3) รูปแบบบรรจุภัณฑ์และคุณภาพ

4. ตัวแปรที่ศึกษา

- ตัวแปรต้น คือ ชุดผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์เพื่อเป็นงานอดิเรกสำหรับผู้สูงอายุ คือประเภทของใช้และของตกแต่ง

- ตัวแปรตามคือ ระดับความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่ทำการทดลองใช้ชุดผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์ในด้าน

1) วัสดุ/ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการทำงานศิลปะประดิษฐ์, 2) ใบงาน(Job Sheet)ขั้นตอนวิธีการทำศิลปะประดิษฐ์ และ

3) รูปแบบบรรจุภัณฑ์และคุณภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการดำเนินงานวิจัย โดยการแบ่งขั้นตอนได้ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนของการศึกษาข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการออกแบบ สามารถแยกตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้
วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุในการทำงานศิลปะประดิษฐ์

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างใช้ในการศึกษาข้อมูล มีดังนี้

ประชากร คือ ผู้สูงอายุเพศชายและหญิง อายุ 60 -70 ปี ที่พักศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการทางสังคม สังกัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุและเจ้าหน้าที่ จากศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการทางสังคม ผู้สูงอายุนบ้านบางแค และชมรมผู้สูงอายุ ตั้งอู่เลี้ยง จำนวน 50 คน

ภาพ 1- 2 การสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ สถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแคและชมรมผู้สูงอายุ ตั้งอู่เลี้ยง
ภาพโดย : นางสาวภาวิณี ศิริโรจน์

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.2.1 ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือ ดังนี้แบบสัมภาษณ์
ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกำหนดรูปแบบ (Formal Interview) คือ มีการกำหนดโครงสร้างของคำถามไว้ล่วงหน้า แล้วใช้
สัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่มีความสนใจชอบทำงานศิลปะประดิษฐ์เป็นงานอดิเรก และเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลผู้สูงอายุภายในศูนย์พัฒนาการจัด
สวัสดิการทางสังคม สังกัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

1.2.2 วิธีการสร้างเครื่องมือในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือ ดังนี้แบบสัมภาษณ์ มี
ขั้นตอนดังนี้

- 1) กำหนดวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์
- 2) ออกแบบข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย สถานภาพทั่วไป และ ความต้องการเกี่ยวกับงาน
ศิลปะประดิษฐ์
- 3) นำแบบสัมภาษณ์ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและนำไป
แก้ไข
- 4) ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระและจัดทำสำเนา
- 5) กำหนดวัน เวลา และสถานที่ เพื่อทำการสัมภาษณ์

1.3 การวิเคราะห์ผลข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์คิดหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนของการออกแบบ สามารถแยกตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้
วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์เพื่อเป็นงานอดิเรกสำหรับผู้สูงอายุ

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างใช้ในการศึกษาข้อมูล มีดังนี้

ประชากร คือ ผู้เชี่ยวชาญคือ ผู้อำนวยการบ้านบางแค และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความเชี่ยวชาญในงานออกแบบหัตถอุตสาหกรรมและงานศิลปะประดิษฐ์

ภาพ 3 - 4 การสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และผู้ทรงคุณวุฒิออกแบบหัตถอุตสาหกรรมและงานศิลปะประดิษฐ์
ภาพโดย : นางสาวภาวิณี ศิริโรจน์

ภาพ 4 - 9 แบบร่าง Model ผลิตภัณฑ์ชุดศิลปะประดิษฐ์ แบบที่ 1 - 6

2.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

นำแบบไปให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ทำการคัดเลือก โดยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview form) เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open form or Unstructured questionnaire) และทำการบันทึกข้อมูลเอง รวมทั้งใช้วิธีการอัดเสียงสนทนาเพื่อนำข้อมูลมาศึกษาในภายหลัง

2.4 การวิเคราะห์ผลข้อมูล

1) นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์หาค่าร้อยละ เพื่อสรุปแนวทางสร้างต้นแบบ โดยนำข้อมูลมาปรับปรุง ออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์เพื่อเป็นงานอดิเรกสำหรับผู้สูงอายุประเภทของใช้และของตกแต่งซึ่งประกอบด้วย 1) วัสดุ/ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการทำงานศิลปะประดิษฐ์, 2) ใบงาน(Job Sheet) ขั้นตอนวิธีการทำศิลปะประดิษฐ์ และ 3) รูปแบบบรรจุภัณฑ์และคุณภาพและให้ที่ปรึกษาตรวจสอบ

2) ทำต้นแบบ (Prototype) ชุดผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์เพื่อเป็นงานอดิเรกสำหรับผู้สูงอายุประเภทของใช้และของตกแต่งเพื่อนำไปใช้ศึกษาผล

ภาพ 10 – 12 แนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ แนวทางละ 3 แบบรวม 6 แบบ

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนในการศึกษาความพึงพอใจ สามารถแยกตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้
วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อชุดผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างใช้ในการศึกษาข้อมูล มีดังนี้

ประชากร คือ ผู้สูงอายุที่อยู่ในแผนกอาชีวะบำบัดทั้งหมด

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุที่อยู่ในแผนกอาชีวะบำบัด (ที่เหลือทั้งหมดในวันที่ทำการทดสอบ)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ให้ผู้สูงอายุในแผนกอาชีวะบำบัดทดลองใช้ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ(Prototype) ประกอบด้วย การออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับใส่วัสดุ อุปกรณ์ และการออกแบบใบงาน (Job Sheet) ขั้นตอนวิธีการปฏิบัติงานศิลปะประดิษฐ์ (โดยทำการศึกษาและปฏิบัติงานเอง)

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตการณ์ (Observation form) กับผู้สูงอายุในการใช้ชุดผลิตภัณฑ์

ศิลปะประดิษฐ์

2) ใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview form) เพื่อศึกษาความพึงพอใจจากการได้ปฏิบัติ

เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open form or Unstructured questionnaire) และทำการบันทึกข้อมูลเอง รวมทั้งใช้วิธีการอัดเสียงสนทนาเพื่อนำข้อมูลมาสรุปผลในภายหลัง

ภาพ 13 – 18 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ(Prototype) การออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับใส่วัสดุ อุปกรณ์ และการออกแบบใบงาน (Job Sheet) ขั้นตอนวิธีการปฏิบัติงานศิลปะประดิษฐ์ (โดยทำการศึกษาและปฏิบัติงานเอง)

3.4 การวิเคราะห์ผลข้อมูล

นำผลที่ได้จากการทดสอบมาวิเคราะห์เป็นค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ

หมายเหตุ ทุกขั้นตอนผ่านการรายงานผลและผ่านการรับรองจากที่ปรึกษางานวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุระหว่าง 60 - 70 ปี มีความสนใจชอบทำงานอดิเรกประเภทศิลปะประดิษฐ์ ผู้สูงอายุ สถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร

ศิลปะประดิษฐ์ หมายถึง งานศิลปะประดิษฐ์ที่สร้างสรรค์ขึ้นประเภทของใช้และของตกแต่งมาด้วยฝีมือ เพื่อให้เกิดความงามและความพึงพอใจ

ชุดงานอดิเรก หมายถึง กิจกรรมที่ทำในเวลาว่าง เพื่อให้มีการฝึกทักษะในการทำศิลปะประดิษฐ์หรือทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อตนเอง

ความพึงพอใจ หมายถึง ความพึงพอใจที่ผู้สูงอายุมีต่อชุดผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์ เพื่อสร้างงานอดิเรก

ใบงาน (Job Sheet) หมายถึง ใบงานที่ใช้ประกอบการสอนปฏิบัติในการทำชุดศิลปะประดิษฐ์ ซึ่งมีลักษณะเป็นสิ่งพิมพ์ที่กำหนดชื่อของงาน รายการวัสดุอุปกรณ์และรูปภาพ ประกอบคำอธิบายขั้นตอนในการปฏิบัติงานด้วยตนเอง

ผลงานวิจัย

ตาราง 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ สถานสงเคราะห์บ้านบางแค ผู้สูงอายุ 60 -70 ปี ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ บ้านบางแค จำนวน 3 คน จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ดังนี้

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	1	33.33
หญิง	2	66.66
รวม	3	100
2. อายุ		
60 – 63 ปี	-	-
64 – 67 ปี	1	33.33
68 – 70 ปี	2	66.66
รวม	3	100
3. สถานภาพ		
โสด	1	33.33
สมรส	2	66.66
หย่าร้าง	-	-
รวม	3	100
4. ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	-	-
ต่ำกว่าปริญญาตรี	1	33.33
ปริญญาตรี	2	66.66
สูงกว่าปริญญาตรี	-	-
รวม	3	100

จากข้อมูลที่ได้รับรวบรวม แสดงว่าผู้สูงอายุในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 3 คน จำแนกได้ดังนี้ เพศ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 66.66 เพศชาย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 68 – 70 คิดเป็นร้อยละ

66.66 ช่วง อายุ 64 – 67 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.33 สถานภาพ พบว่า สมรส คิดเป็นร้อยละ 66.66 โสด คิดเป็นร้อยละ 33.33 ระดับการศึกษา พบว่า ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 66.66 และ ต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 33.33

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นและความพึงพอใจ ของผู้สูงอายุที่มีต่อวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการทำงาน ศิลปะประดิษฐ์

ข้อคำถาม	ค่าเฉลี่ย	สรุปผล	S.D
1. ด้านการออกแบบ			
1.1 รูปทรงและรูปร่าง	4.33	ระดับดี	0.47
1.2 ขนาดสัดส่วน	4	ระดับดี	0
1.3 ความกลมกลืน	3.33	ระดับปานกลาง	0.47
1.4 ลักษณะพื้นผิวและลวดลาย	3.37	ระดับปานกลาง	0.47
1.5 สีส่น	4.67	ระดับดีมาก	0.47
1.6 รูปแบบผลิตภัณฑ์สร้างความน่าสนใจ	4.67	ระดับดีมาก	0.47
1.7 วัสดุมีความเหมาะสม	3.67	ระดับดี	0.47
2. ด้านความสะดวกและประโยชน์ในการใช้งาน			
2.1 มีความสะดวกในการใช้งาน	3.67	ระดับดี	0.47
2.2 จับถือสะดวก	4	ระดับดี	0
2.3 ทำความสะอาดได้ง่าย	3.33	ระดับปานกลาง	0.47
3. ด้านความปลอดภัย			
3.1 มีความแข็งแรง ทนทาน	4	ระดับดี	0
3.2 ไม่มีลักษณะที่เป็นอันตราย	4	ระดับดี	0
3.3 ใช้วัสดุที่มีความปลอดภัย	4	ระดับดี	0
4. ความพึงพอใจ : ภาพรวมของวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการทำงานศิลปะประดิษฐ์			
4.1 ผลิตภัณฑ์มีความน่าสนใจและดึงดูดใจ	4	ระดับดี	0
4.2 ผลิตภัณฑ์มีความสวยงามเหมาะสมกับผู้สูงอายุ	3	ระดับปานกลาง	0
4.3 ผลิตภัณฑ์มีความเหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ	3.67	ระดับดี	0.47
4.4 ผลิตภัณฑ์ช่วยส่งเสริมงานอดิเรกสำหรับผู้สูงอายุ	4	ระดับดี	0
4.5 ผลิตภัณฑ์เป็นส่วนเพิ่มแรงจูงใจให้ผู้สูงอายุ	4	ระดับดี	0
ค่าเฉลี่ยของคะแนนทั้งหมด	3.94	ระดับดี	0.26

ความหมายของข้อมูลโดยการใช้สถิติค่าเฉลี่ยของคะแนน(X) ดังนี้

	คน	%
4.50 – 5.00 หมายถึง ดีมาก	1	33.33 %
3.50 – 4.49 หมายถึง ดี	2	66.66 %
2.50 – 3.49 หมายถึง ปานกลาง	0	-
1.50 – 2.49 หมายถึง น้อย	0	-
1.00 – 1.49 หมายถึง ควรปรับปรุง	0	-

ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการทำงาน ศิลปะประดิษฐ์ ผู้สูงอายุให้ความคิดเห็นอยู่ในระดับดี อันดับ 1 คิดเป็น 66.66 % ความคิดเห็นอยู่ระดับดีมาก อันดับ 2 คิดเป็น 33.33 % ตามลำดับ

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นและความพึงพอใจ ของผู้สูงอายุที่มีต่อใบงาน(Job Sheet) ขั้นตอนวิธีการทำศิลปะประดิษฐ์

ข้อคำถาม	ค่าเฉลี่ย	สรุปผล	S.D
1. ด้านการออกแบบ			
1.1 ขนาดสัดส่วนที่เหมาะสม	4	ระดับดี	0
1.2 ความกลมกลืน	4	ระดับดี	0
1.3 สีสันท	4	ระดับดี	0
1.4 ขนาดตัวอักษรอ่านง่าย	3.33	ระดับปานกลาง	0.47
1.5 เนื้อหามีความเหมาะสมและเข้าใจง่าย	3.33	ระดับปานกลาง	0.47
1.6 ตำแหน่งการจัดวางมีความสอดคล้องกับผลิตภัณฑ์	4	ระดับดี	0
2. ด้านความสะดวกและประโยชน์ในการใช้งาน			
2.1 มีความสะดวกในการใช้งาน	3.33	ระดับปานกลาง	0.47
2.2 มีความถนัดในการหยิบจับ	3.67	ระดับดี	0.47
3. ด้านความปลอดภัย			
3.1 มีความแข็งแรง ทนทาน	4	ระดับดี	0
3.2 ไม่มีลักษณะที่เป็นอันตราย	4	ระดับดี	0
3.3 ใช้วัสดุที่มีความปลอดภัย	4	ระดับดี	0
4. ความพึงพอใจ : ภาพรวมของวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการทำงานศิลปะประดิษฐ์			
4.1 ใบงานมีความน่าสนใจและดึงดูดใจ	3	ระดับปานกลาง	0
4.2 ใบงานมีความสวยงามเหมาะสมกับผู้สูงอายุ	3.33	ระดับปานกลาง	0.47
4.3 ใบงานมีความเหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ	3.33	ระดับปานกลาง	0.47
ค่าเฉลี่ยของคะแนนทั้งหมด	3.67	ระดับดี	0.24

ความหมายของข้อมูลโดยการใช้สถิติค่าเฉลี่ยของคะแนน(X) ดังนี้	คน	%
4.50 – 5.00 หมายถึง ดีมาก	0	-
3.50 – 4.49 หมายถึง ดี	2	66.66 %
2.50 – 3.49 หมายถึง ปานกลาง	1	33.33 %
1.50 – 2.49 หมายถึง น้อย	0	-
1.00 – 1.49 หมายถึง ควรปรับปรุง	0	-

ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อใบงาน(Job Sheet) ขั้นตอนวิธีการทำศิลปะประดิษฐ์ ผู้สูงอายุให้ความคิดเห็นอยู่ในระดับดี อันดับ 1 คิดเป็น 66.66 % ความคิดเห็นอยู่ระดับปานกลาง อันดับ 2 คิดเป็น 33.33 % ตามลำดับ

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นและความพึงพอใจ ของผู้สูงอายุที่มีต่อรูปแบบบรรจุภัณฑ์

ข้อคำถาม	ค่าเฉลี่ย	สรุปผล	S.D
1. ด้านการออกแบบ			
1.1 รูปทรงและรูปร่าง	4	ระดับดี	0
1.2 ขนาดสัดส่วน	4	ระดับดี	0
1.3 ความกลมกลืน	4	ระดับดี	0
1.4 ลักษณะพื้นผิวและลวดลาย	4.33	ระดับดี	0.47
1.5 สีสันท	4.67	ระดับดีมาก	0.47
1.6 รูปแบบบรรจุภัณฑ์สร้างความน่าสนใจ	4.33	ระดับดี	0.47
1.7 วัสดุมีความเหมาะสม	4.33	ระดับดี	0.47
2. ด้านความสะดวกและประโยชน์ในการใช้งาน			
2.1 มีความสะดวกในการใช้งาน	3.67	ระดับดี	0.47
2.2 จับถือสะดวก	4	ระดับดี	0.82
3. ด้านความปลอดภัย			
3.1 มีความแข็งแรง ทนทาน	4.33	ระดับดี	0.47
3.2 ไม่มีลักษณะที่เป็นอันตราย	4.33	ระดับดี	0.47
3.3 วัสดุที่มีความปลอดภัย	4	ระดับดี	0
4. ความพึงพอใจ : ภาพรวมของวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการทำงานศิลปะประดิษฐ์			
4.1 บรรจุภัณฑ์ที่มีความน่าสนใจและดึงดูดใจ	4	ระดับดี	0
4.2 บรรจุภัณฑ์ที่มีความสวยงามเหมาะสมกับผู้สูงอายุ	3.67	ระดับดี	0.47
4.3 บรรจุภัณฑ์ที่มีความเหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ	3	ระดับปานกลาง	0
4.4 บรรจุภัณฑ์ช่วยส่งเสริมงานอดิเรกสำหรับผู้สูงอายุ	4	ระดับดี	0
4.5 บรรจุภัณฑ์มีแนวโน้มเป็นที่ยอมรับต่อผู้สูงอายุได้	3.33	ระดับปานกลาง	0.47
ค่าเฉลี่ยของคะแนนทั้งหมด	4	ระดับดี	0.27

ความหมายของข้อมูลโดยการใช้สถิติค่าเฉลี่ยของคะแนน(X) ดังนี้	คน	%
4.50 – 5.00 หมายถึง ดีมาก	0	-
3.50 – 4.49 หมายถึง ดี	2	66.66 %
2.50 – 3.49 หมายถึง ปานกลาง	1	33.33 %
1.50 – 2.49 หมายถึง น้อย	0	-
1.00 – 1.49 หมายถึง ควรปรับปรุง	0	-

ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อรูปแบบบรรจุภัณฑ์ ผู้สูงอายุให้
ความคิดเห็นอยู่ในระดับดี อันดับ1คิดเป็น 66.66 % ความคิดเห็นอยู่ระดับปานกลาง อันดับ 2 คิดเป็น 33.33 % ตามลำดับ

สรุปผลการวิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อภาพรวม คือ 1) วัสดุ/ผลิตภัณฑ์ที่
ใช้ในการทำงานศิลปะประดิษฐ์, 2)ใบงาน(Job Sheet) ขั้นตอนวิธีการทำศิลปะประดิษฐ์ และ 3) รูปแบบบรรจุภัณฑ์และคุณภาพ
ผู้สูงอายุให้ความคิดเห็นอยู่ในระดับดี คิดเป็น 66.66 %

ผู้สูงอายุได้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะต่างๆ ที่มีข้อมูลหลากหลาย ตามมุมมองที่ชอบงานศิลปะประดิษฐ์ โดย
ผลการออกแบบนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบผลงานศิลปะประดิษฐ์ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ซึ่งได้ประยุกต์รูปแบบงาน
ศิลปะประดิษฐ์ให้มีความสอดคล้องและเอื้อต่อผู้สูงอายุและสร้างความพึงใจ ในรูปแบบของการสร้างผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์,ใบ
งาน (Job Sheet) ขั้นตอนวิธีการทำศิลปะประดิษฐ์ และรูปแบบบรรจุภัณฑ์และคุณภาพ ที่ง่ายต่อการนำไปใช้และให้สอดคล้อง
กับพฤติกรรมผู้สูงอายุได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จุดมุ่งหมายของการทำวิจัยในครั้งนี้ จัดทำขึ้นเพื่อกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุแผนกอาชีวบำบัด ในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมบ้านบางแค ที่ชอบงานศิลปะประดิษฐ์เพื่อเป็นงานอดิเรกได้ เพื่อนำผลิตภัณฑ์ที่ประดิษฐ์สามารถนำไปใช้ประโยชน์ใช้สอย ในการดำเนินการวิจัยเรื่อง ชุดผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์เพื่อเป็นงานอดิเรกสำหรับผู้สูงอายุ เป็นลักษณะของงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งได้วิธีการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ที่มุ่งเน้นการทำเชิงทดลองออกแบบและพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์ทั้ง 3 ด้าน คือ 1) วัสดุ/ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการทำงานศิลปะประดิษฐ์, 2) ใบงาน(Job Sheet) ขั้นตอนวิธีการทำศิลปะประดิษฐ์ และ 3) รูปแบบบรรจุภัณฑ์และคุณภาพ โดยมีรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความสวยงาม มีความน่าสนใจ และนำไปใช้งานได้จริง งานวิจัยได้สื่อความคิดและเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงานสำหรับผู้ที่มีความสนใจเรื่อง ผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์เพื่อเป็นงานอดิเรกสำหรับผู้สูงอายุ จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการออกแบบสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

ชุดผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์เพื่อเป็นงานอดิเรกสำหรับผู้สูงอายุศึกษาข้อมูลจากผู้สูงอายุแผนกอาชีวบำบัด ในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมบ้านบางแค และชมรมผู้สูงอายุ ตั้งอรัญญิก จำนวน 50 คน เพื่อสนองความต้องการของผู้สูงอายุในด้านงานศิลปะประดิษฐ์ ที่ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในการทำงานศิลปะประดิษฐ์ ทั้งในเรื่องผลิตภัณฑ์ประเภทของใช้และของตกแต่ง คือ ดอกไม้ประดิษฐ์ และกระเป๋าน้ำดื่ม เมื่อได้ข้อมูลตามที่ผู้วิจัยต้องการจึงทำการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์และการพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์

ผู้วิจัยดำเนินการออกแบบ ชุดผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์ ผู้วิจัยสรุปผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการงานศิลปะประดิษฐ์ ของผู้สูงอายุที่มีความสนใจชอบทำงานศิลปะประดิษฐ์เป็นงานอดิเรก และเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลผู้สูงอายุภายในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคม สังเกตกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มาใช้กำหนดแนวคิดในการออกแบบชุดงานอดิเรกศิลปะประดิษฐ์ กำหนดแนวความคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์บนพื้นฐานความจำกัดทางกายภาพ

ของผู้สูงอายุ จึงทำการออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์เพื่อเป็นงานอดิเรกสำหรับผู้สูงอายุประเภทของใช้และของตกแต่ง ซึ่งประกอบด้วย การออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับใส่วัสดุ อุปกรณ์ และการออกแบบใบงาน (Job Sheet) ขั้นตอนวิธีการปฏิบัติงานศิลปะประดิษฐ์ นำผลงานการออกแบบทั้งหมดไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาคณาจารย์ เพื่อขอคำแนะนำและนำมาปรับปรุงแก้ไข ทำต้นแบบ (Prototype) ชุดผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์เพื่อเป็นงานอดิเรกสำหรับผู้สูงอายุประเภทของใช้และของตกแต่งที่ได้รับการปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และผลิตภัณฑ์ต้นแบบ (Prototype) ไปให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ได้ตรวจต้นแบบโดยการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม เมื่อได้แบบชุดผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์ จึงได้ทำผลิตภัณฑ์ชุดศิลปะประดิษฐ์เพื่อเป็นงานอดิเรกสำหรับผู้สูงอายุขึ้น คือ 1) วัสดุ/ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการทำงานศิลปะประดิษฐ์ 2) ใบงาน(Job Sheet)ขั้นตอนวิธีการทำศิลปะประดิษฐ์ และ 3) รูปแบบบรรจุภัณฑ์และคุณภาพ เพื่อให้ผู้สูงอายุที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 3 คน เพื่อสังเกตการณ์ทำงานชุดศิลปะประดิษฐ์ว่าผู้สูงอายุสามารถใช้ผลิตภัณฑ์ได้จริง จึงทำการปรับปรุงแก้ไขให้ชุดผลิตภัณฑ์ต้นแบบ (Prototype) ที่มีประสิทธิภาพ และทำการผลิตชุดผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์เพื่อใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 คน

เมื่อนำผลิตภัณฑ์ที่ได้ไปทดลองใช้จริงกับผู้สูงอายุแผนกอาชีวบำบัด ในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมบ้านบางแค ผู้สูงอายุให้ความสนใจชุดผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์เป็นอย่างดี ในเรื่องผลิตภัณฑ์ว่ามีขั้นตอนการทำงานอย่างไร ผู้วิจัยจึงให้ผู้สูงอายุศึกษาใบงาน(Job Sheet)ขั้นตอนวิธีการทำศิลปะประดิษฐ์ ว่ามีความเข้าใจมากน้อยเพียงใด ถ้าตรงไหนไม่เข้าใจ จะอธิบายให้ฟัง เพราะด้วยศักยภาพของผู้สูงอายุที่เริ่มลดน้อย ผู้สูงอายุตอบสนองงานศิลปะประดิษฐ์ได้เป็นอย่างดีในการประดิษฐ์ดอกไม้และกระเป๋าน้ำดื่มและมีเจ้าหน้าที่เป็นผู้ดูแลด้วยส่วนหนึ่ง เพื่อให้ผู้สูงอายุประเมินความพึงพอใจต่อชุดผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์ คือ 1) วัสดุ/ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการทำงานศิลปะประดิษฐ์ 2) ใบงาน(Job Sheet)ขั้นตอนวิธีการทำศิลปะประดิษฐ์ และ 3) รูปแบบบรรจุภัณฑ์และคุณภาพ แต่มีส่วนของผลิตภัณฑ์ที่ต้องปรับปรุงคือ เรื่องของขนาดกระเป๋าน้ำดื่มมีขนาดเล็กและน้ำหนักเบาเกินไป และขั้นตอนการทำงานบางขั้นตอนให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าใจง่ายไม่ยุ่งยากซับซ้อน

ปัญหาและอุปสรรค ผู้วิจัยได้เจออุปสรรคในเรื่อง การนำชุดผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์ไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุบ้านบางแค ครั้งแรกที่ตั้งกลุ่มเป้าหมายไว้มี จำนวน 10 คน แต่ด้วยเจออุปสรรคที่ว่า จำนวนผู้สูงอายุในแผนกอาชีวบำบัดมีจำนวนลดน้อยลง เจ้าหน้าที่จึงจัดสรรผู้สูงอายุที่สามารถทดลองใช้ชุดผลิตภัณฑ์ศิลปะประดิษฐ์ ได้จำนวน 3 คน

กิตติกรรมประกาศ

ค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีจากความอนุเคราะห์ชี้แจงและให้คำปรึกษาจาก อาจารย์ผศ.ล้อย กานต์สมเกียรติ อาจารย์ผศ.ดร.รัฐไท พรเจริญ และอาจารย์ที่ปรึกษา ผศ.อินทรา นาควัชร ผู้ให้คำปรึกษาข้อเสนอแนะ และแก้ไขค้นคว้าอิสระให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี รวมทั้งคณาจารย์ในภาควิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ทุกท่านที่มอบวิชาความรู้ต่างๆตลอดการศึกษาที่ผ่านมา

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้การสัมภาษณ์ กรุณาสละเวลาถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์และความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์,งานศิลปะประดิษฐ์ และขอขอบคุณผู้สูงอายุและเจ้าหน้าที่ จากศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการทางสังคม ผู้สูงอายุบ้านบางแค และชมรมผู้สูงอายุ ตั้งฮั่วเส็ง ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและทดลองงานวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิศักดิ์ สินธุภัก อาจารย์ภาควิชาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ที่ให้ข้อเสนอแนะต่างๆ ในด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์

ขอขอบคุณความรัก ความช่วยเหลือ กำลังใจเสมอมาจากรอบครอบครัวโรจน์และคุณแม่บุญธรรมวิมลวรรณ ศตะกุ่มระ ที่ให้โอกาสข้าพเจ้าได้ศึกษาปริญญาโทอย่างที่ตั้งใจไว้

ขอขอบคุณเพื่อนๆ ที่คอยช่วยเหลือในด้านต่างๆ และขอบคุณคณะแผน ก และ ข ที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขตลอดการศึกษาที่ผ่านมา

เอกสารอ้างอิง

กรมประชาสัมพันธ์.(2536).รายงานการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง ศูนย์บริการผู้สูงอายุ: ชุมชนควรมีส่วนร่วม

อย่างไร.หน่วยสาธารณสุข กรม ประชาสงเคราะห์,กรุงเทพฯ

กชกร สังขชาติ. (2538). ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

จิราพัทธ์ แก้วศรีทอง.(2553). ผลการใช้โปรแกรมการฝึกอบรมเรื่องศิลปะประดิษฐ์สำหรับผู้สูงอายุในศูนย์ พัฒนาการจัด

สวัสดิการ สังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร.วิทยานิพนธ์ปริญญาโท.สาขาวิชา คหกรรมศาสตร์ คณะ

เทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์,มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

จรรยา ล้าเลิศ.(2553). การออกแบบงานประดิษฐ์.[ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก:<http://www.kr.ac.th/wai/show.php?id=392>

ปฏิบัติ ปรียาวงศากุล.(2554).การออกแบบเกมดิจิทัลสำหรับผู้สูงอายุ.วิทยานิพนธ์ปริญญาโท.สาขาการออกแบบนิเทศศิลป์ คณะ มณฑลศิลป์,มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พันทิพย์ รามสูตร. (2537). ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบท. โครงการจัดพิมพ์ คบไฟ, กรุงเทพฯ.

เพ็ญแข ประจันปัจจนิก. (2538).รูปแบบและวิธีการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุ.เอกสารประกอบการ ประชุมเปิดชมรม

ผู้สูงอายุ อาจารย์และข้าราชการ คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นวลน้อย บุญวงศ์.(2535).หลักการออกแบบ.กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรลุ ศิริพานิช. (2538). คู่มือผู้สูงอายุฉบับสมบูรณ์. อรุณการพิมพ์,กรุงเทพฯ.

รฤกชาติ ผิวทองงาม.2553. ศิลปะประดิษฐ์เพื่อประกอบอาชีพ.สืบประภา,กรุงเทพฯ.

วรรณรัตน์ อินทร์อำ.(2554).ศิลปะประดิษฐ์1.หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524,กรุงเทพฯ.

วิรุณ ตั้งเจริญ.(2527). การออกแบบ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิวัฒนาการ.

สวเรศ นิตสิริ.การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร

100 ปี ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี. ฉบับที่พิเศษ (ก.ย. 2535 -ก.พ.2536): 244-249